

Interview met Adri Schokker

Hoe noem je wat je doet? Of jezelf?

Ik zie mezelf nog steeds als mediakunstenaar maar ik merk wel dat er steeds meer , een soort van onderzoeksaspect bijkomt. En dan voornamelijk op het gebied van digitale cultuur en technologie. Zo is dat in eerste instantie dat hele technische aspect maar ook puur gewoon wat zich verhoudt tot de kunsten an sich en hoe dat in de wereld staat. Daar raak je automatisch ook steeds meer in geïnteresseerd.

Hoe gaat het onderzoek meestal in je eigen discipline. Waardoor laat je je inspireren? Hoe gaat zo'n onderzoekstraject?

Waar ik me door laat inspireren begint toch altijd bij menselijke gedragingen en dan meer in de zin van de mens als individu tot de mens als collectief. Dat is bij ons door de jaren heen op de een of andere manier een terugkomend onderwerp geweest. Ook de behoefte of de drang van de mens om over een bepaalde grens te gaan, oftewel er bij te horen, zijn nieuwsgierigheid of z'n verlangen bevredigd te zien.

Hoe we met dat onderzoek omgaan, vind ik eigenlijk wel moeilijk. We zijn van oorsprong 'beeldende kunstenaars' en dat houdt in dat toen ik studeerde heb ik de eerste drie jaar keramisch werk gemaakt, met klei, dus heel erg met materie gewerkt. Je doet heel erg materie-onderzoek. Wel altijd met een soort van visueel eindresultaat. Of dat nou plat of ruimtelijk is of volume inneemt. Uiteindelijk is dat ding, dat beeld, die installatie of dat wat je bekijkt het product. Dus we zijn wat dat betreft altijd heel erg beeldend aan het onderzoeken. Ten minste, waren we altijd beeldend aan het onderzoeken. In de zin van: we hebben een bepaald idee van hoe een beeld er uit moet gaan zien en dan begin je te werken. Dan ga je dat maken en ben je gewoon heel erg opzoek naar de sfeer van een videowerk. Straalt het die sfeer uit of zegt het datgene wat wij willen dat dat beeld zegt? Dus het is eigenlijk heel visueel of audiovisueel onderzoek.

Maar het onderzoek is wel, naarmate we meer met die interactieve installaties bezig zijn gegaan, naast het inhoudelijke of.. ja kijk dat visuele onderzoek is voornamelijk het vertalen van een inhoudelijk iets naar een visueel eindproduct. We zijn bijvoorbeeld met een installatie bezig, wat een soort van database wordt van bezoekers. En die database die groeit naarmate er meer bezoekers komen. Wat je ziet als bezoeker is een groeiende mensen massa op een projectie, het is allemaal 3D dus je kijkt daadwerkelijk de diepte in en je ziet steeds meer mensen. En ergens sta jij ook tussen. Als je naar binnen wilt moet je in eerste instantie al je gegevens invullen. Dat gaat best ver en dus kom je met de vraag: wil je dat wel? Maar al je gegevens, zowel audiovisueel als getypte informatie worden gebruikt om jou ten eerst een plek te geven in de menigte en ook worden gebruikt als een basis die weer vertaald wordt naar een geluid, een kleur en een beeld. En uiteindelijk, dat is dan weer dat visuele resultaat, moet het sfeer geven. Daar zijn we nog lang niet omdat we nu pas in het stadium zitten van: hoe maken we die database, op wat voor criteria worden mensen geplaatst en wat is de logica daarvan.

Dus we zitten meer in een technische onderzoek maar ook in een soort onderzoek van wat kan je met informatie en hoe gaat zich dat tot elkaar verhouden? Daar hebben we dus ook hulp voor ingeschakeld door een man die bij de RUG werkt en die theorieën heeft opgeworpen, die heel erg te maken hebben met hoe atomen zich groeperen, elkaar aantrekken en afstoten. En de 'veertheorie' heet dat volgens mij, of de 'snaar', nee de veertheorie. Iets met veren in ieder geval. Gebaseerd op die theorie hebben we samen met elkaar een simulatie gemaakt. Niet met mensen maar met cocktails. We noemen het ook 'cocktail dynamics'. We hebben ongeveer 350 cocktails ingevoerd met allemaal verschillende eigenschappen. En die eigenschappen, dus de overeenkomsten en niet-overeenkomsten, die bepalen dat de cocktail een plek krijg in de groep. Dus cocktails met veel overeenkomende eigenschappen gaan ook groeperen. Dus ja, dan kom je op een heel ander onderzoekssegment terecht; wat doe je met informatie maar wat kun je met die informatie en hoe leidt dat uiteindelijk tot een installatie?

Af en toe lijkt het een soort wetenschappelijk onderzoek te worden. Wetenschap is altijd op zoek naar informatie en die informatie dient een doel om te bewijzen dat een wetenschapper gelijk heeft of dat zijn theorie klopt. Vervolgens gaat hij dat presenteren en gaan andere wetenschappers er mee aan de haal. Die gaan het opnieuw uitrekenen en die zeggen of het klopt of het klopt niet. Die wetenschapper gebruikt methodes in het hele proces om uiteindelijk tot dat product te komen. Dat product is op dat moment de waarheid. Je merkt dat je in zo'n interactief proces ook opzoek gaat naar methodes. Het gaat alleen niet om de waarheid maar het gaat gewoon om iets wat je uiteindelijk duidelijk wilt maken.

Moet het ook herhaalbaar zijn? Want één van de andere dingen bij wetenschap is dat een bevinding herhaalbaar moet zijn voor andere wetenschappers. Als iets niet herhaalbaar is, is het niet waar!

Nou, wat ik denk, als je die vraag terugplaatst naar de kunst, dan is de vraag denk ik: Is het open source of niet?

Zou dat dezelfde vraag zijn?

Nou meer in de zin van: we zijn bezig met dat onderzoek en we kunnen alles online zetten, ze kunnen de methodes gebruiken met hetzelfde resultaat en ze kunnen er mee aan de haal gaan.

Ik heb eerst gedacht dat wetenschap misschien functioneel is en kunst niet en de kunst is zo vrij omdat ze niet functioneel hoeft te zijn. Maar ja, wat is dan functioneel? Dat is ook weer een vraag. Wat noem je functioneel en wat niet?

Nou een voorbeeld:

Een kunstenaar die heeft samen met wetenschappers de kleinste smiley ter wereld gemaakt van DNA. Maar dat heeft wetenschappers wel geholpen om dingen in te zien en te beseffen hoe ze zeg maar nano-technologie kunnen toepassen op medische wetenschap.

Dat heeft ze geholpen?

Ja

Weet je nog hoe dan?

Nou juist doordat het lukte was al het bewijs dat bepaalde dingen werken en manipuleerbaar zijn. En dit was gewoon een smiley. In dat artikel werd verwezen naar dat je op die manier dus nano-bots kan bouwen. Die worden geïnjecteerd en die opzoek gaan naar verkeerde cellen of weefsel.

Het lijkt me geweldig dat je een gevecht ziet met witte bloedlichaampjes die gelinkt worden aan smileys die virussen grijpen. Haha

Een cartoonesk battlefield in je lichaam. Haha

Heeft iets je verrast in Open Mind?

Ja, wat me verrast heeft tijdens het proces is: Als je een opdracht krijgt, een soort onderzoeksoopdracht die niet uit jezelf voort komt, want het meeste komt altijd uit jezelf voort als je beeldend kunstenaar bent en je eigen dingen doet, dan kan het heel moeilijk zijn. En in dit geval was het ook heel moeilijk om daar direct iets mee te kunnen.

Is de natuur vaak inspiratie geweest?

Ja dat zou heel goed kunnen. Dat dat het is. Dat dat een van de redenen is. Want vanuit onze kunst zijn we bezig met menselijke gedragingen en dit is een andere structuur. Die komt uit de natuur maar wat ik ook denk en wat ik voornamelijk heel moeilijk vond is het

natuurkundige verschijnsel dat vogels vliegen. Maar het spreekt vanaf het begin van de mensheid ook al tot de verbeelding. Het heeft geleid tot heel veel kunst maar ook heel veel waarheidsbeelden van vroeger. Puur in de mythologie en de geloven. De vogel komt altijd terug als een soort symbool. En dat heeft altijd wel met vliegen te maken. Of omdat je vliegt ben je superieur aan de mens. Dat aspect wilde ik eigenlijk in eerste instantie compleet uitschakelen omdat juist dat natuurkundige aspect zo interessant is. Dat vind ik eerlijk gezegd nog steeds heel interessant. Maar daar heb ik het mezelf wel heel moeilijk mee gemaakt. Of dat heeft me verrast.

Als je nou de researchperiode bekijkt en het in vier beelden zou samenvatten. Een begin beeld, een eindbeeld en twee midden. Wat zou het eerste beeld zijn?

Het eerste beeld dat is voor mij gewoon wel een prototype vleugel.

Zo begon jouw proces? Het willen maken of het willen zien?

Het willen maken. Dus wat je eigenlijk doet is het 1 op 1 toepassen van de wetenschap.

Dat was jouw eerste aandrif?

Ja.

Waarom?

Nou omdat ik denk dat dat op de meest directe manier en de meest fysieke manier beantwoord aan het vliegen.

Oke, het begon dus met een hele fysieke materiele..

Ja, zeg maar je lichaam de lucht in krijgen.

Wat is het laatste beeld?

Het laatste beeld is een soort van berusting... Nee, berusting is niet goed. Hoe moet ik zeggen want mijn laatste beeld is nog steeds wel dat ik gewoon verder ga met het onderzoek. Hoe vliegen vogels en hoe is dat van toepassing op mij? En het laatste beeld is dat het toch wel steeds meer in de buurt van een emotie kwam en dat vliegen toch wel een soort emotie is. Een state of mind en een bewustzijnservaring. Dus, niet zozeer puur kijken naar het menselijk kader en de menselijke omgeving. Ja, dat is hoe ik geëindigd ben.

En als je daar een beeld aan zou moeten geven? Hoe zou dat er uit zien?

Ja, ik werk nu aan een idee en dat is toch wel weer een heel technische idee. Ik ben nu bezig met een ontwerp van een soort robotvogeltje. Niet heel groot. Die is gebaseerd op de bevindingen van de theorie van John. Die wel kan opstijgen met vleugels want een vogel kan zonder te lopen opstijgen. Dan doet 'ie in een hoek van 70 graden twee of drie flappen en dan is 'ie omhoog. Maar dat heeft een bepaalde kracht nodig en wat mij wel een heel mooi beeld lijkt is dat je een robotvogeltje een batterij geeft waarin precies genoeg kracht zit om die vleugelslagen te maken en dan valt 'ie weer naar beneden want dan is de batterij leeg. Om toch een soort van emotie op te roepen bij dat hele beeld. Maar dit is een idee..

Maar als je het hebt over een researchproces wat je nu achter de rug hebt.. je zei net verlangen...

Ja.

Zou het vallende beeld misschien het derde beeld zijn?

Ja, ja, zeker! Ik heb daarna ook een film gemaakt waarbij ik met een soort 'special effect' mezelf liet vliegen. Maar dat is meer voortgekomen uit het proces. Maar ik weet niet of ik daar

nou een concreet beeld bij heb eigenlijk.

Misschien is het die hele sequentie wel. Want op een gegeven moment heb je ook die beeldtekst 'ik wil naar binnen!' erbij. Die vliegt voorbij maar die werkt heel sterk. Want 'ik wil naar binnen' is eigenlijk ook de grote stap van het materiele ' ik wil vliegen' naar dat het een emotie en een verlangen is.

Ja dat is in die zin...De wetenschap is eigenlijk een soort van bunker wat heel moeilijk is om te vatten en om daar iets mee te doen. Dat was inderdaad een enorme frustratie.

Dat je er niet in kon komen?

Ja.

Dat het veel was? Compact en veel?

Ja compact, veel en eindeloos. Echt het gaat maar door he!

Goed, dan heb je dus het eerste beeld. Dat is die mechanische vleugel. Het laatste beeld is de sequentie rond 'ik wil naar binnen.' Het één na laatste beeld is het porseleinen beeld dat van het dak valt van de nieuwe kerk. Wat is de tweede? Zo na die eerste fase van research en al die informatie?

Nou het tweede beeld heeft te maken met, wat ik eigenlijk ook wel met Jussi heb gedaan, de mislukte experimenten. Of mislukt. Wat ik met Jussi deed was niet mislukt maar ik had zoiets van, als het dan toch niet lukt om een prototype te maken wil ik wel een uitdaging aangaan om een prototype te maken maar dan meer als zijnde 'rapid prototyping'. En dan aan de hand van bijvoorbeeld tien vragen om een prototype te maken. En eigenlijk vanaf dat moment, toen ik daar aan begon diende onvermijdelijk die andere parallelpaden zich aan. Want ik begon met de eerste vraag aan mezelf van... ik weet ook niet meer wat voor vraag maar zoiets van "wat als ik een prototype zou maken, waar moet ik aan voldoen?"

Dus de eerste vraag is zo van: hoe hard moet 'ie kunne lopen? Maar de eerste vraag zou ook kunnen zijn: ik moet een lucide droom hebben ofzo? Of het zou ook kunnen zijn: ik moet leren van mijn geschiedenis.

Uiteindelijk vond ik het heel moeilijk om een eerste vraag te verzinnen. Op dat moment begon ik ook steeds meer na te denken over die eerste vraag. Dat kunnen ook heel veel andere vragen zijn. En toen brak dat zich in een keer open.

Waardoor brak het open?

Nou doordat ik aan mezelf moest toegeven dat ik die prototype niet kon maken en dat ik ook gewoon nog verder moest zoeken. Toen ben ik (27,16?) gaan lezen en heb ik puur gekeken naar wat er in het verleden is gebeurd met mensen die wilden vliegen en de meest domme uitvindingen hebben gedaan om te kunnen vliegen.

Dus in de eerste fase heb je eigenlijk alleen maar technische boeken gelezen?

Ja.

Als je dat eens omschrijft? Het allereerste begin is...

Het lezen van het boek van John. En ook kijken naar wat er op dit moment wordt gedaan. Op het gebied van die ontwikkelingen. Zo kwam ik bij die Robert Musters terecht maar ook in Delft zijn ze bezig met een vliegtuig die is gebaseerd op de handvleugel. Maar niet op het flappen dan. En je gaat dus kijken naar de actuele ontwikkelingen op het gebied van het toepassen van vleugels in onderzoek. Het is gewoon een heel technisch onderzoek geweest.

Maar goed dat stopte toen je dacht van...

Oke, dat was niet te doen. Maar als ik nadenk en ik wil het publiek iets duidelijk maken, het publiek 'feeling' wil geven... want dat was ook wel m'n ding van... Kijk, wat John onderzoekt is super interessant maar mijn vraag is vaak zo van: hoe is dat dan van toepassing op mij? Op mijn fysieke gestel? En dat vond ik een interessante vraag op dat moment omdat je op die manier op zijn theorie kan begrijpen. Vogels gebruiken dezelfde spieren als wij om te vliegen en dus wilde ik het publiek duidelijk maken of laten zien hoe vogels vliegen en waarom kunnen wij dat niet bij wijze van speken. Daar kwam het idee vandaan van misschien moeten we gewoon rapid prototypen. En tien vragen stellen. Elk antwoord maak ik. En aan de hand van die tien antwoorden heb ik een prototype vleugel.

En wat gebeurde er toen?

Nou toen ben ik die vragen gaan stellen aan John. En toen keek hij mee van: domme vraag. Haha. Toen dacht ik van oké! Nou, hij keek me niet aan van wat een domme vraag maar het was meer zo van, ik stelde vragen waarvan hij dacht: daar kan ik gewoon nog geen antwoord op geven. Want dat is nog niet onderzocht. "Dan moeten we eerst nog dat en dat en dat en dat gaan onderzoeken."

Dus ik dacht, Oké. Haha. Ja, dan is het heel moeilijk dus. Ik voelde me in één keer heel erg dom op één of andere manier. Het was een van de eerste bijeenkomsten na de allereerste bijeenkomst. In de Puddingfabriek. Ik was heel erg overtuigd van dat idee, van dat gaat het worden want dat is interessant! Maar ik kwam daar echt wel met een soort van desillusie vandaan. Juist omdat ik gewoon niet de antwoorden kreeg die ik had hopen te krijgen. Dus ik dacht er gaat nog ergens iets mis tussen wetenschapper en mij. Tussen John en mij. Of ik zie gewoon iets compleet over het hoofd en dat is ook zo. Want ik zie gewoon de hele wetenschap over het hoofd op dat moment. Dus ik kwam daar op één of andere manier gedesillusioneerd vandaan en heb ik dat idee ook gewoon weer geparkeerd. Zo van oké! Dat is het ook niet.

En toen ging je naar John ...(?30,50 min) naar de zucht tot vliegen. Het verlangen.

Ja precies, ik wilde het eigenlijk niet maar op dat moment begon ik enigszins gefrustreerd te raken en dus maakt het dan eigenlijk ook niet zoveel meer uit. Dan moet je gewoon input hebben en dan ga je gewoon op zoek en is dat het moment van 'ik grijp alles aan wat er ook maar iets mee te maken heeft'!

Ja, is dat normaal? Of is dat een ander proces dan wat je anders doormaakt.?

Het is in die zin anders dat ik mezelf niet zo snel gesloten opstel. Ik heb hier mezelf vrij gefixeerd opgesteld. Zo van: dit gaat het worden. Ik merk wel dat ik normaal gesproken, en dat is ook een beetje problematisch, open ben. Ik houdt altijd meerdere opties open totdat ik genoodzaakt wordt echt knopen door te hakken. Ja, je zoekt altijd het beste of zo. En soms is het heel mogelijk om dat van tevoren al te bedenken. Dus ik ben iemand die ontzetten veel zijwegen bewandelt maar meestal doe ik dat vanaf het begin wel. Ik begin altijd wel met een idee maar ik kom al heel snel op een zijpad terecht en dat duurde in dit geval veel langer.

Dat frustratiemoment, is dat ook een bekend moment in je creatieve proces?

Nou niet echt eigenlijk. Ik denk dat er altijd wel een frustratiemoment is. Dat hebben we nu nog steeds wel. Nu helemaal, met dat hele interactieve aspect. Tenminste de grote frustratie is dat we gewoon heel moeilijk grip krijgen op de nieuwe materie en dat is die technologie.

Maar is die inhoudelijk?

Die is niet inhoudelijk nee. Normaal gesproken werk ik samen met Ruben en we sparren heel veel. We zijn het ook heel vaak niet met elkaar eens maar uiteindelijk komt er wel iets. En dan is er misschien een frustratie van 'het niet met elkaar eens zijn', het uitzoeken en wat willen we nou eigenlijk vertellen met z'n tweeën? Ik doe af en toe ook projecten alleen maar

dit is de eerste keer sinds hele lange tijd dat ik inhoudelijk vastliep op zo'n onderzoeksvraag.

Maar het was ook vrij emotioneel zelfs omdat je zei dat het je op een gegeven moment emotioneel raakte. Is dat ook iets wat anders niet zo is? Dat het emotionele eigenlijk helemaal niet zo'n onderdeel van je creatieve proces is?

Nou ik denk wel dat het emotionele een onderdeel is van mijn creatieve proces. Maar meestal komt het proces voort uit een emotie. Dit proces kwam in eerste instantie niet voort uit een emotie maar uit een onderzoek en op een gegeven moment raak je door al die dingen wel emotioneel betrokken. Met het onderwerp. Ik vond die vraag zo moeilijk en het hele idee van vliegen zo raar. Iets waar ik nog nooit over had nagedacht dat ik het ook gewoon een heel raar, abstract begrip begon te vinden. En waardoor ik in een keer heel erg inhoudelijk begon na te denken over een begrip. Dat die vanzelfsprekendheid verdwijnt. En dat heb ik niet heel vaak in mijn proces dat ik denk van "wat is dit een raar onderwerp en waarom onderzoek ik dit in godsnaam? en waarom houdt het me zo bezig in godsnaam? En waarom wordt ik er zo serieus van in godsnaam?"

Is het anders minder serieus? Is het vrijblijvender anders?

Nou, in ons geval zit het minder.. wij zijn echte doeners! Heel veel dingen komen toch wel voort uit, al is het soms wel systematisch, ontwikkelen en spelen ja! En ik vond het heel moeilijk om hier een spelende kant in te ontdekken. In eerste instantie dacht ik het wel gevonden te hebben..

Maar hoe kwam dat? Door alle informatie?

Ja, ik denk het wel. Waar ik heel erg in vast sta is het idee van: bionica zijn bepaalde natuurlijk structuren die op de een of andere manier wilt toepassen op de wetenschap. En ik zat heel erg in dat structuuridee. Wat is nou die structuur van dat vliegen bijvoorbeeld? En daarom wilde ik ook niet dat stukje van kunst en vliegen en verlangen erbij hebben want dat is een logisch onderwerp in kunst. Als je puur kijkt naar het wetenschappelijke onderzoek en hoe het vliegen en flappen van die handvleugels wordt toegepast op vliegtuigen, hoe kun je dan zo'n structuur of methode toepassen in het maken van een kunstwerk? Daar kwam ik gewoon niet uit en begon ik dus heel erg over na te denken. In plaats van dat ik er mee ging spelen.

Dus je uitgangspunt was veel mee abstracter dan anders. Anders is die vrij concreet?

Ja.

Als je nou een theaterstuk maakt dan? Want dan heb je toch ook een blok informatie, zo'n verhaal..

Ja, maar ik moet zeggen dat zo je het er nu over hebt heb ik ook een theatervoorstelling gehad waarbij ik tot het naadje ben gegaan. Pff. haha

Haha, een eindeloze zoektocht was dat

Maar wat is het verschil eigenlijk want je doet vaker theaterdingen en daar zit veel vaker een verhaal van de maker bij en een regisseur die allemaal dingen wil en wat heb jij dan...

Wat mijn rol is?

Nee, wat is het verschil met dit verhaal wat je tot je moet nemen voor je tot een bepaalde vorm of onderwerp kan komen?

Nou dit is wetenschap. Het is een onderzoek. Het heeft structuur en daar wil je iets mee doen.

Maar dat stuk heeft ook structuur.

Ja, maar het uiteindelijke product van een theaterproces is toch altijd iets beeldends, of je verbeeldt iets. Wat wij in het theater doen is het zoeken naar beelden die iets vertellen. Die bijvoorbeeld in een bepaald scène iets vertellen. En in het theater is het sowieso heel moeilijk want video kan allerlei toepassingen hebben. Het is toch altijd weer een beeldend onderzoek of een soort van verhalend onderzoek. Verhalend in de zin van: wat kan het beeld vertellen in dat verhaal. Of hoe versterkt het beeld iets of wat dan ook. En ik zat... ik vind het wel moeilijk. Ik wilde dat beeldende eigenlijk gewoon niet denk ik.

Dat wilde je niet?

Nee.

Waarom niet?

Nou omdat ik dat zo logisch vond. Zo normaal en voor de hand liggend.

Wat had het dan moeten zijn? Iets praktisch?

Het had gewoon een vliegende robotvogel met mezelf erin moeten worden. Een compleet nieuwe uitvinding waar de hele wereld iets aan zou hebben.

Een robotvogel in de vorm van Adri Schokker waar iedereen in wil zitten. Haha

Ja gewoon heel praktisch. Eigenlijk wilde ik geen kunst maken, dat is het gewoon...

He verdomme, is het toch weer gebeurd! Haha

Ik wilde gewoon iets heel toegepast maken. Haha

Maar is die informatie intimiderend?

Ik vond het intimiderend, absoluut. Helemaal nadat ik inzag "ik kan dit gewoon niet" weet je. Maar ik moet zeggen, ik ben nog steeds het boek aan het lezen van John. Ik lees het na dit project nog steeds en nu vind ik het heerlijk om te lezen.

O ja, waarom?

Ten eerste omdat het heel leuk weg leest en ik heb met John gesproken en ik heb nog andere ideetjes. Nog steeds gebaseerd op die vleugel. En dat is toch wel weer dat hele fysieke gedeelte. Ja, ik merk dat nu ik het lees dat ik het echt gewoon in me opneem maar niet zozeer van "ik moet het allemaal weten."

Het is veel meer ontspannend en ik moet zeggen dat heeft me nu al meer geholpen. Hij beschrijft dan allemaal testen met opstijgende vogels waar ik nu naar opzoek ben omdat ik al die energie wil weten die daar gemeten zijn. En dan schrijft hij in z'n boek dat die en die dat gemeten hebben en dat hier beschrijven. Nou, dan ga je weer opzoek naar dat boek. Dus het is wel .. misschien ben ik er nu aan gewend geraakt.

Ja dat kan natuurlijk, maar ik vraag me toch af: waarom wil jij een robotvogel maken als je weet dat allemaal ingenieurs met ongelofelijk veel bagage, om dat te kunnen doen, daar al mee bezig zijn. Wat heb jij als kunstenaar dan toe te voegen bij het maken van zo'n vogel?

Omdat ik gewoon weet dat als ik het zou gaan maken dat het een compleet andere vogel wordt dan wanneer die ingenieurs dat zouden maken.

Wat is het verschil daartussen?

Waarschijnlijk omdat ik het met een heel ander doel zou maken. Ik weet het niet.

Waarschijnlijk omdat ik het niet kan maken.

Nee, omdat je ook wel streeft naar een vogel die onvermogen is omdat je zegt dat hij maar drie slagen kan maken...

Ja dan is zijn batterij op.

Of hij kan het dan zelf verder?

Hoe was je ontwikkeling van je communicatie met John en met Jussi. Want Jussi heeft een andere discipline. Hoe heb je je communicatie met beide ontwikkeld en hoe verliep die?

Nou het begin was sowieso een beetje lastig omdat we elkaar niet veel hadden gezien. Maar ik merkte dat ik met Jussi voornamelijk al doende gecommuniceerd. Ik was bezig, hij was bezig en daar reageer je op. En dat is iets wat ik wel vaker doe. Met als enig verschil dat ik nooit zo direct met een danser heb gewerkt. Dat werkte gewoon wel. Maar dat is denk ik vanuit dezelfde positie want je bent gewend om creatieve processen te doen.

Dus dat geeft een bepaalde basis van verstandhouding?

Ja, dat denk ik wel. En aan Jussi merkte ik ook dat hij gewoon wel veel projecten doet en op de één of andere manier wel heel veel ideeën aan het ontwikkelen is voor bepaalde dansvoorstellingen die ook disciplines gebruikt waar ik dan weer mee bezig ben. Met nieuwe media of media. Ja dan heb je een soort van basis waarop je kan communiceren. Bij John vond ik het in die zin moeilijk want ik kan duizend en één dingen om over te praten en zijn mooie verhalen aan te horen. Dat is hartstikke mooi maar wat ik wel heel moeilijk vond was: hij weet heel veel en hij kan er heel veel over vertellen. Dat vind ik heel tof want dan beschrijft hij ook wat hij onderzocht heeft en dat soort dingen maar ik vond het heel moeilijk om hem blijkbaar de goede vraag te stellen. Want wat ik als zeg: er miste soms gewoon.. ik voelde me soms zo naïef.

Maar heb je het gevoel dat het tweeweg was? Probeerde hij jou ook te begrijpen?

Dat vind ik heel moeilijk. Waarschijnlijk wel. Hij is gewoon een wetenschapper. En hij probeert het in eerste instantie vanuit dat perspectief te beantwoorden. En dat is wel wat heel veel gebeurde.

Stelde hij ook wel vragen aan jou?

Nou niet heel veel voor mijn gevoel. Daar moet ik even over na denken..

Qua communicatie was het redelijk één weg?

Nou kijk, wat ik denk en dat heeft wat mij betreft nog steeds een beetje met de vraagstelling te maken: we gebruiken zeg maar zijn onderzoek als basis. Zijn vakgebied als uitgangspunt voor een onderzoek naar een samenwerking. Maar hij heeft in die zin een enorme stap voor want hij heeft het onderzocht. Dus wat valt er voor hem nog te vragen? Aan mij?

Heb je het gevoel dat je in het begin beter bent gaan communiceren dan in het begin?

Ja.

Waar lag dat aan? Kon je dingen laten zien waardoor hij ineens zag waar je mee bezig was?

Ja dat ook, dingen werden gewoon concreter. Maar je raakt toch wel in zo'n korte tijd, en dat is voornamelijk die laatste week geweest.. Dan leer je elkaar gewoon kennen. Je raakt op elkaar ingespeeld. Eigenlijk was John aan het einde ook gewoon onderdeel van de theatergroep. Of van de performancegroep.

Maar hoe was hij dat dan?

Op een gegeven moment ga je met de presentatie bezig en zijn onderdeel is natuurlijk een belangrijk onderdeel. Maar de presentatie an sich zijn ook al onderdelen die ik met Jussi deed. Dus dat was al wel gewoon een niveau en dat moest bij elkaar gewoon een goede presentatie worden. Dan ben je gewoon een team!

Dan ben je dingen op elkaar af aan het stemmen en zie je ook wel dat datgene wat jij hebt gemaakt of wat Jussi doet bij hem ook een plek krijgt. En dat het ook logisch is dat die film na dat komt omdat hij dat vertelt. Dus dan zie je in een keer wel een wisselwerking ontstaan en die is heel praktisch dan. Dat vond ik wel heel grappig om te zien. Eigenlijk ben je op dat moment een performancegroepje of zo. Die gewoon met z'n drieën een performance aan het voorbereiden is.

Dus eigenlijk? Wat zouden je aanbevelingen zijn voor als je verder gaat?

Nou zoiets..

Dat je begint met een presentatie en niet een onderzoek?

Ja. Ik vind zo'n presentatie een goed middel om dat voort te zetten. We moeten nu vooral kijken hoe we het nog interessanter maken of misschien meer sferisch of wat dan ook. En hoe kunnen we het ook zo maken dat het meer een dialoog wordt. Dat naast de wetenschap en naast de bevindingen van John zijn drijfveer sterker een plek krijgt. Zijn eigen fascinatie en iets wat hem door laat gaan.

Heb jij daar zicht op gekregen. Op wat hem drijft?

Ik denk toch dat het te maken heeft met zijn fascinatie voor het onmogelijke. En dat terugkoppelend op de mens. Dat zal hij nooit één op één zeggen maar als ik kijk naar al zijn onderzoeken gaat het om vissen die zwemmen onder water, wat wij ook niet kunnen, dat uiteindelijk is over gegaan naar vogels die vliegen. Wat wij ook niet kunnen.

Heb je overeenkomsten ontdekt in zijn drijfveren en die van jou?

Dat is heel moeilijk maar je ziet gewoon aan John, in alle opzichten, dat hele wetenschapsleven. Op alle niveaus zit dat in hem. Hij is gewoon altijd bezig. En dat begint dan met zo'n eerste bezoek. Dat we door dat bos lopen en dat hij allerlei dingen laat zien. Van die kleine experimentjes. Dan heeft hij weer een bult en dan hoopt hij dat daar slangen op af komen. Ik kan me ook nog herinneren dat Robert langs kwam en toen zaten we te lunchen. Er waren allemaal wespen en het eerste wat hij zegt is: "waar zit dat wespennest." Dat is direct weer compleet, bam! Dan is hij er weer mee bezig. In die zin is dat iets wat overeenkomstig is. En wat ik ook wel in die processen heb meegemaakt, voor een kunstenaar werkt dat ook precies zo, is het een manier van denken en een manier van doen en dat doorspekt je dagelijks leven. Je kan ook niet meer zonder eigenlijk. En dat merk je ook aan zo'n thema of onderzoek. Dat gaat op een gegeven moment in lagen zitten. Dat merk ik nu heel erg omdat ik er nog steeds mee bezig ben. Ik had eerst zoiets van als het project voorbij is geloof ik het allemaal wel maar zo werkt het dus blijkbaar niet.

Schaduwbioloog

Kunst maken is onderdeel van leven. Het is een way of life en dat blijf je doen. Het is ook gewoon logisch of zo. Je kan je niet een leven voorstellen zonder. Het is gewoon logisch dat je dat doet, weet je. En dat gevoel heb ik ook heel sterk bij hem.

Dus dat is een overeenkomst?

Ja.

Zijn er meer overeenkomsten?

Tussen mij en hem?

Of tussen kunst en wetenschap en specifiek wat je dan tussen jezelf en hem ervaren hebt.

Ik denk dat je allebei op zoek bent naar resultaat. Naar een soort van eureka moment.

Is dat om de wereld groter te maken of kleiner.?

Ik vind het moeilijk om in het geval van John te denken en ik weet niet of het te maken heeft met een wereld groter of kleiner maken maar het heeft altijd met een persoonlijk zoektocht te maken die je ten alle tijden naar buiten wilt brengen en wilt laten zien. Maar het begint misschien wel bij iets algemeen of zo. Het is uiteindelijk om de wereld wel groter te maken.

Is het publiek bij wetenschap belangrijk?

Ik denk dat publiek is bij wetenschap. Maar publiek wordt voornamelijk gevormd door de geïnteresseerden, de studenten, collega's en uiteindelijk alle bedrijven die het zullen toepassen. Dus dat is denk ik het publiek van de wetenschap.

Is dat voor kunst breder of eigenlijk niet. Zijn dat andere specifieke groepen?

Ja hoe zit dat bij kunst eigenlijk? Ja, daar begint het wel mee. Maar ik weet niet.. uiteindelijk gaat het om de hele wereld.

Dus het was moeilijker om met John te communiceren dan met Jussi. Dat was normaler en makkelijker?

Ja misschien heeft het ook te maken met de insteek.

Hoe zou dat anders kunnen? Hoe zou je dat gelijkwaardig krijgen?

Ik denk dat het al bijna gelijkwaardig wordt op het moment dat we verder gaan op deze wijze. Eigenlijk eindigt het met dat wij met z'n drieën een performancegroepje waren. Weliswaar met heel interessante informatie. Daarin zie je wel een heel erg gelijkwaardige manier van praten.

Heb je het gevoel dat je hem ook hebt kunnen inspireren of op andere gedachten hebt kunnen brengen?

Ik denk het wel eigenlijk. Hij heeft me wel zien strugglen maar ik weet niet of dat inspirerend was of niet. Ik vond het wel leuk dat hij daar af en toe even op reageerde. Hij vond het ook heel leuk dat ik zijn boek aan het lezen ben. Volgens mij vond hij dat wel oké. In die zin moedigde dat wel aan. "Ik zie dat je er mee bezig bent, je komt er wel uit" Dat zei hij wel eens.

Maar het zat dus heel erg in het praktische hé? Dat hij jou aan het werk ziet en daarin communiceerde jullie ook het makkelijkst. Dus niet teveel praten.

Niet te veel praten, niet teveel vragen stellen. Haha. Ja.

Gewoon doen.

Ja.

Remt het elkaar ook ergens?

Nou wat af en toe moeilijk was, dan kom je weer in het doelmatige van wetenschap terecht. Dat heeft hij ook vanaf het begin gezegd: "mijn enige doel is om de mensen duidelijk te maken wat bionica is", en dat aan de hand van hoe vogels vliegen, "dat is mijn doel en daar

wijk ik niet van af". Dat vond ik in die zin een rem. Bijvoorbeeld met Jussi, die kwam dan met een idee: "dan gaan we dat en dat en dat doen" maar dan zei John " Maar dat kan niet want dat leidt teveel af van mijn doel en mijn doel is mensen uitleggen hoe het werkt." Dat vond ik af en toe wel moeilijk. Maar op een gegeven moment werd dat wel steeds flexibeler. Op een gegeven moment was het wel zo van "we gaan wel springen tijdens jouw praatje". Nou dan doe ik net alsof ik het niet hoor. Dat is wel lastig want hoe gaan we hier nou mee om. Eigenlijk ben je dan heel erg met de vorm bezig van zo'n performance, om het maar zo te zeggen.

En als je het nou algemeen zegt. Waarin kunnen kunst en wetenschap elkaar verrijken?

Ik denk dat het heel erg te maken heeft met waar de kunstenaar naar opzoek is. Want wat ik in het begin al zei zo van we zijn nu bezig met bepaalde dingen en dan ga je over bepaalde systemen nadenken die wel grenzen aan, of komen uit de wetenschap. En ik denk als je vanuit jouw artistieke interesse daarmee geconfronteerd wordt of daarmee bezig bent dan zit je op een op pad dat het elkaar kan gaan versterken.

Maar hoe dan? Wat kan de wetenschap dan leren van de kunst?

Ja dat is dus de eindeloze discussie. Dan kom je in een discussie terecht van: wetenschap streeft een doel na en dat doel is informatie en kennis. En die kennis is op dat moment de waarheid en diezelfde kunstenaar kan dezelfde systemen gebruiken om ook een doel na te streven maar wat is dat? En het zou elkaar kunnen versterken doordat de kunstenaar misschien makkelijker kan afstappen van de methodes en daardoor sneller een zijpad kan bewandelen omdat hij niet dat doel van de waarheid nastreeft en misschien op die manier in het geval de wetenschapper en die smiley, onverwacht op resultaten komen. Het is misschien een short cut naar een resultaat waar wetenschappers weer baat bij hebben.

De elastische denker zeg maar?

Het elastische denken ja. Maar ik denk dat je als kunstenaar wel vanuit jezelf al een soort van in die systemen moet zitten om dat te doen. Het is dus belangrijk dat de oorspronkelijke vraag van jou als kunstenaar de richting opwijst van die systemen.